

KAIMIŠKŲ VIETŪVIŲ DARNUS VYSTYMASIS

Eimantas PADRIEZAS, Vytauto Didžiojo universitetas, Žemės ūkio akademija, Bioekonomikos plėtros fakultetas, el. paštas: eimantas.padriez@stud.vdu.lt

Santrauka

XX a. pasižymėjo sparčia industrializacija, urbanizacija, gyventojų skaičiaus augimu, tarša ir neregėto masto gamtos išteklių išekvojimu. Šio reiškinio pasekmės privertė daugelį tautų susirūpinti ir aktyviai pradėti kurti tvarumu paremtą ekonominę politiką. Tai galiausiai paskatino 1992 m. Jungtinių Tautų aplinkos ir plėtros konferenciją (UNCED), plačiau žinomą kaip Rio de Žaneiro Žemės viršūnių susitikimas. Šio aukščiausio lygio susitikimo metu įvairios tautos susirinko pasirašyti įvairių su aplinka susijusių konvencijų, tokių kaip Jungtinių Tautų bendroji klimato kaitos konvencija (JTBBKK) ir Biologinės įvairovės konvencija (CBD). Darnus vystymasis yra koncepcija, kuri pastaraisiais metais vis labiau populiarėja, nes pasaulis vis labiau suvokia, kad reikia saugoti aplinką ir išteklius. Jis apibrėžiamas kaip „plėtra, kuri tenkina dabarties poreikius, nepažeidžiant ateities kartų galimybes tenkinti savo poreikius“. Darnaus vystymosi koncepcija remiasi trimis pagrindiniais principais: aplinkos apsauga, ekonomikos augimu ir socialiniu teisingumu. Tvariam vystymuisi kaimo vietovėse reikia gerinti įvairias strategijas, įskaitant prieigos prie pagrindinių paslaugų, tokių kaip sveikatos priežiūra, švietimas ir švarus vanduo; skatinti tvaraus žemės ūkio praktiką ir naudoti atsinaujinančius energijos šaltinius. Šios strategijos yra būtinos siekiant sumažinti skurdo lygį kaimo bendruomenėse ir apsaugoti aplinką nuo tolesnio blogėjimo dėl netvarios praktikos.

Straipsnio tikslas – nustatyti kaimiškų vietovių darnaus vystymosi aspektus. Tikslui pasiekti naudojami mokslinės literatūros, dokumentų analizės, sisteminimo, palyginimo ir apibendrinimo metodai.

Reikšminiai žodžiai: darnus vystymasis, tvari plėtra, kaimo vietovės

Įvadas

Tvari kaimo vietovių plėtra yra svarbi problema, kurią būtina spręsti siekiant užtikrinti ilgalaikę bendruomenių sveikatą ir gerovę. Kai kalbama apie plėtrą, dažnai nepaisoma kaimo vietovių, tačiau jos yra būtinos, kad tauta išliktų sveika.

Kad kaimo vietovės tvariai vystytųsi, svarbu daugeliui pasaulio šalių. Kaimo vietovėms dažnai būdingas skurdas, mažos galimybės naudotis pagrindinėmis paslaugomis ir ribotos ekonominės galimybės. Norint pagerinti šiose vietose gyvenančiųjų gyvenimo kokybę ir užtikrinti, kad ateities kartos turėtų prieigą prie tų pačių išteklių, būtina, kad kaimo vietovės tvariai vystytųsi.

Pirmasis žingsnis siekiant tvarios kaimo vietovių plėtros – užtikrinti, kad būtų patenkinti pagrindiniai poreikiai. Tai apima prieigą prie švaraus vandens, sanitarijos, sveikatos priežiūros, švietimo ir kitų būtiniausių paslaugų. Be to, svarbu sukurti ekonomines galimybes kaimo vietovėse investuojant į infrastruktūrą, tokią kaip keliai ir telekomunikacijų tinklai. Tai leis žmonėms, gyvenantiems kaimo vietovėse, patekti į rinkas ir pasinaudoti naujomis verslo galimybėmis. (Bileišis, 2009).

Kitas svarbus tvaraus kaimo vietovių plėtros komponentas yra aplinkos apsauga. Tai apima gamtos išteklių, tokių kaip miškai ir upės, išsaugojimą, kartu skatinama įsirengti ir naudoti atsinaujinančiais energijos šaltiniais, tokiais kaip saulės ir vėjo energija. Be to, svarbu skatinti tvarią žemės ūkio praktiką, saugančią dirvožemį ir taupyti vandens išteklius, kartu užtikrinant pakankamai maisto vietos gyventojams (Constanza, Kubiszewski., 2014).

Galiausiai svarbu užtikrinti, kad vietos bendruomenė išreikštų savo nuomonę, kaip turėtų vystytis jų rajonas. Vadinas, vietiniai žmonės turi būti įtraukti į sprendimų priėmimo procesus, susijusius su žemės naudojimo planavimu ir išteklių valdymu. Tai darydamos bendruomenės gali užtikrinti, kad jų teritorija vystytųsi tvariai ir būtų naudinga ekonomikos augimui (Čiegis, Ramanauskienė, Šimanskienė, 2010a).

Tyrimo objektas – darnaus vystymosi kaimo vietovėse įgyvendinimo problematika.

Tyrimo tikslas – nustatyti kaimiškų vietovių darnaus vystymosi aspektus.

Tyrimo uždaviniai

1. Išanalizuoti darnaus vystymosi istoriją;
2. Apibrėžti darnaus vystymosi sampratą;
3. Nustatyti darnaus vystymosi aspektus.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros, dokumentų analizė, sisteminimas, palyginimas ir apibendrinimas.

Darnaus vystymosi istorija

Darnus vystymasis yra šimtmečius gyvavusi koncepcija, kuri pradėjo plisti XIX a. antroje pusėje. Idėja kilo iš tvaraus žemės ūkio, kuriame buvo taikoma sėjomaina ir natūralūs kenkėjų kontrolės metodai, siekiant sumažinti ūkininkavimo daromą žalą aplinkai. Pirmą kartą terminas „tvarus vystymasis“ buvo pavartotas 1987 m. Brundtlando

ataskaitoje, kurią paskelbė Pasaulio aplinkos ir plėtros komisija. Šioje ataskaitoje pabrėžta, kaip svarbu saugoti Žemės gamtos išteklius, naudoti juos atsakingai (Christofi et. al., 2012).

XX a. pasižymėjo sparčia industrializacija, urbanizacija, gyventojų skaičiaus augimu, tarša ir neregėto masto gamtos išteklių išekvojimu. Šio reiškinio pasekmės privertė daugelį tautų susirūpinti ir aktyviai pradėti kurti tvarumu paremtą ekonominę politiką. Tai galiausiai paskatino 1992 m. Jungtinių Tautų aplinkos ir plėtros konferenciją (UNCED), plačiau žinomą kaip Rio de Žaneiro Žemės viršūnių susitikimas. Šio aukščiausiojo lygio susitikimo metu įvairios tautos susirinko pasirašyti įvairių su aplinka susijusių konvencijų, tokių kaip Jungtinių Tautų bendroji klimato kaitos konvencija (JTBBKKK) ir Biologinės įvairovės konvencija (CBD). Šiose konvencijose nustatyti tikslai, kurie vėliau buvo daugelio politikos krypčių, kurios dar ir šiandien daro įtaką darniam vystymuisi, pagrindas (Ateitis, kurios norime, 2012).

Pastaraisiais metais daugiausia mokslinių tyrimų buvo skiriama tvarumui, ypač siekiant sušvelninti klimato kaitą mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą, taip pat įrengiant patikimus atsinaujinančius energijos šaltinius. Šiuo metu yra įvairių priemonių, tokių kaip ISO standartai, kurie padeda organizacijoms siekti tvarumo tikslų, nepaisant jų dydžio ar pramonės sektoriaus, kuriame jos veikia. Vyriausybės taip pat įgyvendino paskatas, tokias kaip subsidijos ar mokesčių kreditai, skatinantys įmones atsisakyti tradicinės ekonomikos, o rinktis mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančius arba švarios energijos variantus, kurie yra draugiškesni aplinkai ir naudingesni ekonomikai.

Darnus vystymasis tęsiasi ir šiandien ir yra neatsiejama ateities kartų gyvenimo gerinimo dalis, nes užtikrina, kad žmogaus veikla nekeltų nuolatinio pavojaus mūsų aplinkai, o padeda kurti stabilią ateitį, kurioje visos tautos galės klestėti nepažeisdamos gamtos pusiausvyros. Šiandien vykdoma politika nulems, kaip mūsų pasaulis atrodys rytoj, todėl būtina imtis atitinkamų veiksmų, vedančių link tvaraus vystymosi.

Darnaus vystymosi samprata

Darnus vystymasis yra koncepcija, kuri pastaraisiais metais vis labiau populiarėja, nes pasaulis vis labiau suvokia, kad reikia saugoti aplinką ir išteklius. Jis apibrėžiamas kaip „plėtra, kuri tenkina dabarties poreikius, nepažeidžiant ateities kartų galimybes tenkinti savo poreikius“. Tai reiškia, kad tvari plėtra turi atsižvelgti tiek į ekonominius, tiek į aplinkos veiksnius, užtikrinant, kad dabartinė veikla nedarytų neigiamo poveikio ateities kartoms.

Darnaus vystymosi koncepcija remiasi trimis pagrindiniais principais: aplinkos apsauga, ekonomikos augimu ir socialiniu teisingumu. Aplinkos apsauga apima gamtos išteklių ir ekosistemų apsaugą nuo degradacijos ar sunaikinimo. Ekonomikos augimas orientuotas į darbo vietų kūrimą ir pajamų didinimą išlaikant sveiką aplinką. Socialinė lygybė pabrėžia teisingą prieigą prie išteklių, paslaugų ir galimybių visiems žmonėms, nepaisant jų kilmės ar aplinkybių (Čiegis, Ramanauskienė, 2011).

Priimant sprendimus dėl darnaus vystymosi reikia remtis holistiniu požiūriu, kuris vienu metu atsižvelgia į visus tris minėtus principus. Taigi reikia apsvarstyti, kokį poveikį sprendimai turės dabartinėms ir būsimoms kartoms, taip pat kaip jie paveiks įvairias socialines grupes. Tam taip pat reikalingas įvairių suinteresuotųjų šalių, tokių kaip vyriausybės, įmonės, pilietinės visuomenės organizacijos ir asmenys, bendradarbiavimas, siekiant užtikrinti, kad priimant sprendimus dėl išteklių naudojimo ir plėtros projektų būtų atsižvelgiama į kiekvieno interesus (Batrėnas, 2008).

Siekiant tvaraus vystymosi, labai svarbu sumažinti mūsų priklausomybę nuo neatsinaujinančių energijos šaltinių, tokių kaip iškastinis kuras, investuojant į atsinaujinančius energijos šaltinius, pavyzdžiui, saulės ar vėjo energiją. Taip pat turime sumažinti gamtos išteklių vartojimą, juos efektyviau naudodami ir investuodami į technologijas, kurios gali tai įgyvendinti. Galiausiai, turime užtikrinti, kad kiekvienas turėtų prieigą prie pagrindinių paslaugų, tokių kaip sveikatos priežiūra, švietimas, švarus vanduo, sanitarinės sąlygos ir būstas, kad būtų sukurta teisinga visuomenė, kurioje visi galėtų klestėti.

1 lentelė. Darnaus vystymosi sąvokų palyginimas

Table 1. Comparison of concepts of sustainable development

Autorius	Apibrėžimas
Contanza, Kubiszewki (2014, 4 p.)	„Darnus vystymasis – tai dabartinės kartos iššūkis sukurti bendrą ir patrauklią viziją visoms (kartu ir ateities) kartoms: jei mes nežinome, kur mūsų pasaulis nori vystytis, tuomet ir sustosime bet kur su juo“
Batrėnas, Butkus, Oškiniš, Vasarevičius ir kt. (2008, 513 p.)	„Darnaus vystymosi siekis – užtikrinti tinkamą asmens gyvenimo kokybę, siekti visuomenės gerovės ir saugumo, išmintingai suderinus ekonomikos, visuomenės plėtotės bei aplinkos apsaugos reikmes“
Holdgate (1993, 481–482)	„Plėtra yra žinios apie išteklių potencialą. Technologijų tvarumas gali būti vertinamas pagal tai, ar jis padidina gamybą, neperžengdamas aplinkos apsaugos ribų“
Harwood (1990, 3 p.)	„Tvarus žemės ūkis yra sistema, galinti vystytis neribotą laiką link efektyvesnio išteklių panaudojimo ir pusiausvyros su aplinka, kuri yra palanki visuomenei ir gamtai“

- Apibendrinant mokslininkų atliktus sampratos tyrimus, galima teigti, kad darnus vystymasis:
- žmogaus veikla, kuri padeda vystyti bendruomenei globalioje aplinkoje;
 - tam tikra ekonominė programa, kurios dėka dabartinės ir ateinančios kartos gerovė tampa vis svarbesnė ir aktualesnė.

Kaimiškų vietovių darnaus vystymosi aspektai

Tvari kaimo vietovių plėtra yra svarbus pasaulinės plėtros aspektas. Tai būtina kaimo bendruomenių ekonominei, socialinei ir aplinkos gerovei. Tvarus vystymasis kaimo vietovėse gali būti pasiektas taikant įvairias strategijas, įskaitant

pagrindinių paslaugų, pavyzdžiui, sveikatos priežiūros, švietimo ir švaraus vandens, prieinamumą; skatinant tvaraus žemės ūkio praktiką ir naudoti atsinaujinančius energijos šaltinius .

Prieiga prie pagrindinių paslaugų yra būtina tvariam kaimo vietovių vystymuisi. Prieigos prie sveikatos priežiūros, švietimo ir švaraus vandens suteikimas gali padėti pagerinti kaimo bendruomenių gyvenimo kokybę. Sveikatos priežiūros paslaugos gali padėti sumažinti kūdikių mirtingumą ir pagerinti bendrą sveikatos būklę. Švietimas gali suteikti žmonėms galimybę įgyti įgūdžių, kurie padėtų jiems susirasti darbą arba pradėti verslą. Švarus vanduo yra būtinas geriant, gaminant maistą ir sanitarijos tikslais. Prieigos prie šių pagrindinių paslaugų gerinimas gali padėti sumažinti skurdo lygį kaimo vietovėse ir skatinti tvarų vystymąsi. Visuomenės švietimas atlieka gyvybiškai svarbų vaidmenį mokant visuomenę darnaus vystymosi svarbos ir to, kaip jis gali būti naudingas ateities kartoms. Šiuolaikiniame pasaulyje visuomenės švietimas turi atlikti pagrindinį vaidmenį užtikrinant, kad piliečiai suprastų tvaraus vystymosi svarbą. Tačiau daugelis žmonių ir vyriausybinių organizacijų nepakankamai dalyvauja šviečiant studentus šia tema ir supažindinant su pasekmėmis. Viena iš pagrindinių problemų yra ta, kad visuomenės švietimas nesuteikia pirmenybės vaikų mokymui darnaus vystymosi klausimais. Nors kai kurios mokyklos nagrinėja skirtingus šios temos aspektus, jos nepateikia tinkamos informacijos, kuri padėtų sukurti tvirtą tvaraus vystymosi pagrindą visame pasaulyje. Dėl to trūksta supratimo, kai reikia daugiau sužinoti apie atsinaujinančius energijos šaltinius, hidroenergetikos sistemas, žemės ūkio praktiką ir kitas svarbias temas. Todėl būtina ugdyti mokinių aplinkosaugos raštingumą. Kita problema, susijusi su visuomenės švietimu, yra ta, kad su tvarumu ir žaliaisiais energijos šaltiniais susijusioms temoms nėra skirta nei pakankamai programų, nei lėšų. Yra akivaizdus skirtumas tarp gamtos mokslų mokymo programų standartų ir realaus pritaikymo sprendžiant pasaulines tvarumo problemas. Dėl to mokytojai nediskutuoja su mokiniais apie būdus, kaip sumažinti taršą, išsaugoti gėlo vandens išteklius arba sumažinti mūsų anglies pėdsaką Žemėje ateities kartoms. Valstybinės mokyklos turi aktyviau mokyti mokinius, kokių priemonių jie gali imtis dabar ir ateityje, kad tausotų gamtos išteklius, pagerintų oro kokybę ir sukurtų sveikesnę aplinką visiems žmonėms visame pasaulyje. Tai turėtų būti ne tik vadovėlių skaitymai ar įsiminimo pratimai, bet ir įgyvendinant popamokines veiklas, tokias kaip sodininkystės projektai, išvykos, susijusios su atsinaujinančiais energijos šaltiniais, ir atviri forumai, kuriuose mokiniai galėtų dalyvauti prasmingose diskusijose apie žmogaus veiklos daromą poveikį aplinkai. Šios priemonės leis mokiniams geriau įvertinti tvaraus vystymosi praktiką ir didinti informuotumą apie svarbias aplinkosaugos temas, kurioms dabar reikia skirti daugiau dėmesio nei bet kada anksčiau, kad galėtume užtikrinti geresnę ateitį visiems visame pasaulyje (Bileišis, 2009).

Dar viena svarbi strategija siekiant tvaraus vystymosi kaimo vietovėse yra tvarios žemės ūkio praktikos skatinimas. Tvarus žemės ūkis apima aplinkai nekenksmingų metodų naudojimą, kartu gaminant pakankamai maisto, kad būtų patenkinti vietos bendruomenių poreikiai. Tai apima organinių trąšų ir pesticidų naudojimą, dirvožemio derlingumo išsaugojimą taikant sėjomainą ir veiksmingų drėkinimo sistemų naudojimą. Tai gali padėti sumažinti dirvožemio eroziją ir išsaugoti vandens išteklius, kartu užtikrinant pakankamai maisto vietos gyventojams. Darnaus vystymosi kaimo vietovėse atveju svarbu išlaikyti pusiausvyrą tarp tausojančių žemės ūkio ir gamtos išteklių, kurie gali būti naudojami ilgą laiką aprūpinant maistu ir kitais ekonominiais poreikiais (Čiegis, Zeleniūtė, 2008). Tvarus žemės ūkis – tai efektyvus gamtos išteklių naudojimo būdas, kuris mažina poveikį aplinkai, didina augalininkystės produkciją ir apsaugo kaimo bendruomenes. Tvarus žemės ūkis gerina dirvožemį, taikant apsaugos priemones mažina eroziją. Naujoviški metodai, pavyzdžiui, dengiamieji augalai ir sėjomaina, gali padėti sumažinti vandens nuotėkį iš laukų, pagerinti maistinių medžiagų ciklą ir padidinti organinių medžiagų kiekį dirvožemyje, o tai kelia dirvožemio derlingumą. Be to, atsižvelgiant į tai, kaip naudojama technika pasėliams, padeda sumažinti žemės degradaciją, kuri turi poveikį dirvožemio kokybei. Tvarių metodų naudojimas skatina įvairų ūkininkavimą, siekiant užtikrinti, kad padidinta žemės ūkio produktų gamyba būtų tvari ir mažintų žalą aplinkai. Tai skatina kaimo ekonomiką, kuria darbo vietas tausojant išteklius, sudarant sąlygas įprastiems procesams, tokiems kaip sandėliavimas, perdirbimas, transportavimas, rinkodara ir mažmeninė prekyba, kuri vykdoma tose pačiose kaimo vietovėse. Smulkieji ūkininkai turi ribotą prieigą prie žaliavų rinkų, nes trūksta informacijos ir mokymo apie tvarią žemės ūkio praktiką; todėl programos, kuriose pagrindinis dėmesys skiriamas žinių perdavimui, turi didelį potencialą remti tvarumą gerinant pasėlių derlių ir mažinant sąnaudas. Tvarus žemės ūkis ne tik yra naudingas mažoms ūkininkų bendruomenėms, nes gerėja aprūpinimas maistu, bet ir daro teigiamą poveikį pasaulio gyventojams, nes mažėja poveikis aplinkai, kas padeda kontroliuoti žmogaus veiklos sukeltos klimato kaitos padarinius. Galiausiai, pusiausvyros užtikrinimas mūsų ekosistemoje yra vienas iš didžiausių iššūkių, su kuriuo šiandien susiduriame, ir kadangi kai kuriuose regionuose dažnai esame labai priklausomi nuo ribotų gamtos išteklių, svarbu suprasti, kad tvarumas turi prasidėti vietos lygmeniu, jei norime pasiekti savo tikslą (Aleksandravičius, Žukovskis, 2011).

Atsinaujinančių energijos šaltinių skatinimas yra svarbi tvaraus vystymosi kaimo vietovėse dalis. Atsinaujinantys energijos šaltiniai, tokie kaip saulės energija ar vėjo turbina, gali tiekti elektrą nesinaudodami iškastiniu kuru ar kitais neatsinaujinančiais energijos šaltiniais. Tai padeda sumažinti oro taršos lygį ir yra patikimas elektros energijos šaltinis vietos bendruomenėms. Be to, atsinaujinantiems energijos šaltiniams dažnai reikia mažiau priežiūros nei tradicinėms elektrinėms, o tai padeda sumažinti su elektros gamyba kaimo vietovėse susijusias išlaidas. Atsinaujinančių energijos šaltinių skatinimas yra labai svarbus tvariam kaimo vietovių vystymuisi. Atsinaujinantys energijos šaltiniai apima vėjo, saulės, geotermine, hidrotermine, biomasės ir potvynių srovių energiją, kurių gausu visame pasaulyje. Naudojant šiuos šaltinius ne tik galima sumažinti anglies dvideginio išmetimą ir padėti kovoti su klimato kaita, bet šios technologijos gali pasiūlyti unikalią galimybę tvariam vystymuisi kaimo vietovėse. Visame pasaulyje dėl gyventojų skaičiaus augimo didėja išteklių, tokių kaip elektra, paklausa, kuri paprastai gaminama iš neatsinaujinančių šaltinių, tokių kaip nafta ir dujos. Šių išteklių naudojimas gali greitai pabrangti ir suvaržyti vietos ekonomiką, kur trūksta kitų elektros gamybos būdų. Atsinaujinančios energijos, pavyzdžiui, saulės energijos, naudojimas pastaraisiais metais nuolat populiarėja, o kaimo vietovių gyventojams suteikiamas ekonomiškasis sprendimas, padedantis sumažinti elektros tiekimo problemas dėl per

didelės paklausos arba prastos prieigos prie tinklo. Be ekonominio stabilumo, atsinaujinanti energija taip pat gali duoti daug socialinės naudos. Tai ne tik gali suteikti kaimo vietovėms švaresnę ir patikimesnę priegią prie elektros, o sumažina jų priklausomybę nuo kito brangaus kuro, pvz., benzino ar žibalo lempų, bet ir išplečia galimybes, pavyzdžiui, suteikia galimybę gauti išsilavinimą ir medicininę priežiūrą, naudojant kompiuterius ir medicinos įrangą netoliese esančiuose mokyklose ar klinikose. Be to, atsinaujinančios energijos sistemas paprastai lengviau prižiūrėti nei tradicinius kuro šaltinius, o jų veikimui nereikia jokio kuro, tai reiškia, kad atokiaose vietose, toli nuo civilizacijos, žmonėms nereikia specialių žinių ar antrosios šalies pagalbos, kad jie galėtų toliau naudotis technologijomis. Be to, dėl atsinaujinančių energijos sistemų yra efektyviau panaudojama žemė, nes jų įrengimui pririekia mažiau resursų nei tradiciniais gamybos būdais, naudojant variklius ar turbinas – tai užtikrina veiksmingą žemės valdymą, kai išteklių, pvz., žemės plotas, yra riboti dėl demografinių sąlygų ar topografijos ir kt. (Constanza, Kubiszewski, 2014).

Apibendrinant galima teigti, kad tvariam vystymuisi kaimo vietovėse reikia gerinti įvairias strategijas, įskaitant prieigas prie pagrindinių paslaugų, tokių kaip sveikatos priežiūra, švietimas ir švarus vanduo; skatinti tvaraus žemės ūkio praktiką ir naudoti atsinaujinančius energijos šaltinius. Šios strategijos yra būtinos siekiant sumažinti skurdo lygį kaimo bendruomenėse ir apsaugoti aplinką nuo tolesnio blogėjimo dėl netvarios praktikos.

Išvados

1. Darnus vystymasis yra šimtmečius gyvavusi koncepcija, kuri pradėjo plisti XIX a. antroje pusėje. Idėja kilo iš tvaraus žemės ūkio, kuriame buvo taikoma sėjomaina, natūralūs kenkėjų kontrolės metodai, siekiant sumažinti ūkininkavimo daromą žalą aplinkai.

2. Darnaus vystymosi koncepcija remiasi trimis pagrindiniais principais: aplinkos apsauga, ekonomikos augimu ir socialiniu teisingumu. Apibendrinant galima pasakyti, kad tvarus kaimo vietovių vystymasis yra būtinas norint pagerinti ten gyvenančių žmonių gyvenimo kokybę, taip pat saugant gamtos išteklius ateities kartoms. Tam reikia investicijų į infrastruktūrą, aplinkos apsaugos priemones ir bendruomenės dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose, susijusiuose su žemės naudojimo planavimu ir išteklių valdymu. Vykdydamos šias priemones šalys gali užtikrinti, kad jų kaimo gyventojai galėtų naudotis pagrindinėmis paslaugomis, kartu naudodamiesi ekonominėmis galimybėmis, prieinamomis per naujas verslo įmones ar atsinaujinančius energijos šaltinius.

3. Taip pat tvariam vystymuisi kaimo vietovėse reikia įvairių strategijų, įskaitant prieigas prie pagrindinių paslaugų, tokių kaip sveikatos priežiūra, švietimas ir švarus vanduo, gerinimą; skatinti vykdyti tvarią žemės ūkio veiklą ir naudoti atsinaujinančius energijos šaltinius. Šios strategijos yra būtinos siekiant sumažinti skurdo lygį kaimo bendruomenėse ir apsaugoti aplinką nuo tolesnio blogėjimo dėl netvarios praktikos.

Literatūra

1. Aleksandravičius, A., Žukovskis, J. 2011. Kaimo bendruomenių raida ir jų veiklos tikslai: siekiant darnumo visuomenėje. Kaimo plėtros tikslų ir uždavinių raida. *Management Theory & Studies for Rural Business & Infrastructure Development*, Vol. (1), p. 7-15.
2. Batrėnas P. 2008. Aplinkos apsauga: vadovėlis. Vilnius: Technika, 576 p.
3. Bileišis, M. 2009. Institutional Obstacles for the Implementation of Sustainable Development Policy (A Case Study of Lithuania). *Viešoji politika ir administravimas*, Vol. 28.
4. Christofi, A., Christofi, P., Sisaye, S. 2012. Corporate sustainability: historical development and reporting practices. *Management Research Review*, Vol. 35(2), p. 157-172. DOI: 10.1108/01409171211195170
5. Constanza R., Kubiszewski I. 2014. Creating a sustainable and desirable future: insights from 45 global thought leaders. Singapore: World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd., 336 p.
6. Čiegis, R. 2004. *Ekonomika ir aplinka: subalansuotos plėtros valdymas*. Kaunas: VDU leidykla.
7. Čiegis, R., Zeleniūtė, R. 2008. Ekonomikos plėtra darnaus vystymosi aspektu. Taikomoji ekonomika: sisteminiai tyrimai, Vol. 2(1), p. 37-54.
8. Čiegis, R., Ramanauskienė, J., Šimanskienė, L. 2010a. *Lietuvos regionų darnaus vystymosi vertinimas*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
9. Čiegis, R., Tamošiūnas T., Ramanauskienė, J., Navickas K. 2010b. Darnaus industrinių zonų vystymosi vertinimas. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
10. Čiegis, R., Ramanauskienė, J. 2011. Integruotas darnaus vystymosi vertinimas. *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*. Nr. 2 (26), p. 39-49.
11. Harwood R. R. The history of sustainable agriculture. In: Sustainable Farming Systems, Florida: CRC Press, 1990, 712 p.,
12. Holdgate, M. W. 1993. The sustainable use of tropical coastal resources-a key conservation issue. *Ambio*, Vol. 22(7), p. 481-482.
13. Krankalis, R., Ruibytė, J., Šakyatė, A. 2012. Darnaus vystymosi vertinimas kaimiškajame rajone: Rietavo savivaldybės atvejis. *Kaimo raidos kryptys žinių visuomenėje*, Vol. 4, p. 56-63.
14. Skydan, O. 2008. Sustainable rural development as a priority of agrarian policy. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, Vol. 15(4), p.134-142.

15. Žukovskis, J. 2009. Kaimo plėtros tikslų ir uždavinių raida. *Management Theory & Studies for Rural Business & Infrastructure Development*, Nr. 4 (19), p. 103-109.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS

Summary

The 20th century was characterized by rapid industrialization, urbanization, population growth, pollution and unprecedented depletion of natural resources. These disasters were a wake-up call for many nations that actively began to develop economic policies that emphasized sustainable practices over traditional resource use activities. This led to the 1992 United Nations Conference on Environment and Development (UNCED), more commonly known as the Rio Earth Summit. During this summit, various nations gathered to sign various environmental conventions, such as the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) and the Convention on Biological Diversity (CBD). Sustainable development is a concept that has become increasingly popular in recent years as the world becomes increasingly aware of the need to protect the environment and resources. It is defined as “development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs”. The concept of sustainable development is based on three main principles: environmental protection, economic growth and social justice. Sustainable development in rural areas requires a range of strategies, including improving basic services such as health care, education and clean water; promotion of sustainable agricultural practices; and promotion of renewable energy sources. These strategies are necessary to reduce poverty in rural communities and protect the environment from further degradation due to unsustainable practices.

The purpose of the article is to determine the aspects of sustainable development of rural areas. Scientific literature, document analysis, systematization, comparison and generalization methods are used to achieve the goal.

Keywords: sustainable development, sustainable development, rural areas.